

EXISTĂ O ZARE

Mihai Frățilă, episcop greco-catolic de București, s-a născut în 1970 la Alba-Iulia. A studiat teologia la Roma, ca bursier al Colegiului Pontifical Pio Romeno – singura instituție românească din Cetatea Eternă aflată sub patronajul Vaticanului –, și la Paris. Este preot din 1996, iar între anii 2005 și 2007 a fost rector al Colegiului Pio Romeno. În 2007 a fost sfințit episcop rezident în capitală, vicar al Mitropoliei Greco-Catolice de la Blaj; în 29 mai 2014 este ales primul episcop al nou-înființatei Episcopii Greco-Catolice „Sfântul Vasile cel Mare“ de București.

A scris mai multe eseuri în care a aprofundat relația dintre speranța creștină și sfășierile sufletești ale omului contemporan: *Dumnezeu este acolo unde dorește să te întâlnească: Simplitatea în fragmente* (Galaxia Gutenberg, 2005); *Cu o singură gură și o singură inimă: Liturghia altfel* (Galaxia Gutenberg, 2007); *Precedența răgazului: Eseuri imaginare de teologia speranței* (Galaxia Gutenberg, 2013); *Poate fi trimis Dumnezeu în exil? Despre riscurile mântuirii și șansa răbdării* (Humanitas, 2016).

Din dialogul cu cei pe care îi păstorește s-au născut *Curajul de-a improviza: Eseuri întârziate despre harul nevăzut al vieții* (Editura Surorilor Lauretane, 2014) și *Rigoarea speranței* (Editura Surorilor Lauretane, 2015), publicate sub egida Catedralei Greco-Catolice din București.

MIHAI FRĂȚILĂ

EXISTĂ O ZARE

Despre truda lui Dumnezeu
de a pune lucrurile la punct

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Dionisie Pîrvuloiu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Emilia Ionașcu

Tipărit la Real

© HUMANITAS, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Frățilă, Mihai

Există o zare: despre truda lui Dumnezeu
de a pune lucrurile la punct / Mihai Frățilă,
Episcop greco-catolic de București. –
București: Humanitas, 2019

ISBN 978-973-50-6436-5

2

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021/311 23 30

*Acelora
care cu discreție și răbdare
continuă să sper*

Cuvânt înainte

Într-o lume guvernată de iPhone și iPad, WhatsApp ori Twitter, distanța față de ceea ce gândim, spunem sau facem a devenit minimală. Trăim intens și, evident, cu repeziciune, dar, cu toate acestea, nu suntem mai câștigați sufletește. Din păcate, dialogul din zona virtuală a pierdut simțul măsurii și, fără a mai ține cont de bunele maniere, ne expune tot mai mult anxietății și alienării. În acest univers tot mai confuz chiar și pentru credință, măsura dialogului nu mai este atât de ușor la îndemână.

Poate Dumnezeu să trudească? Dacă școala credinței asigură că Dumnezeu este atotputernic și atoateștiutor, oare poate El să trudească, fie și numai pentru a pune lucrurile la punct? A remedia istoria omului, a-și dărui pe mai departe răbdarea, a repune lucrurile pe făgașul cel bun, a descoperi binele chiar și acolo unde răul pare ubicuu sunt câteva dintre specialitățile exclusive ale lui Dumnezeu. Pentru om, a le recunoaște și a le situa în viața proprie înseamnă a primi însăși cheia tainei pe care o presupune truda divină.

Această cheie deschide poarta spre felul de a judeca al lui Dumnezeu. În general, se spune că judecata lui Dumnezeu este înfricoșătoare, dar nu înainte de a admite că El le oferă oamenilor viața ca pe un timp neprețuit pentru a alege binele. Răbdarea divină este, deci, judecata timpului prezent, cea care remediază în fiecare zi descompunerile cauzate de lipsa de răbdare a omului. Tocmai de aceea, pentru că i-a dăruit libertatea și dorește să fie în siguranță pe calea îndurărilor sale, Dumnezeu *trudește* să-i arate fiecărui om, pe parcursul vieții, nu numai binele sau răul, ci mai ales deosebirea dintre bine și mai bine.

Paginile de față se doresc o binevoitoare încurajare. Acelora care, dincolo de lucrurile trecătoare, nu se înstrăinează de legătura cu ceilalți în căutarea sensului vieții, li se cere mai întâi să fie disponibili pentru o mare renunțare necesară. Astfel, renunțarea la imaginea unui „Dumnezeu senin și rece“ față de grijile omului devine esențială pentru a face ulterior descoperirea salutară: *într-adevăr, când vine vorba despre mântuirea sufletelor, lui Dumnezeu nu-i este totuna.*

De ce Învierea nu e o revanșă

Cu fața spre Cel înviat

A treia zi după tragedia Vinerii Mari, copleșită încă de suferința crucii și moartea Învățătorului, Maria Magdalena va găsi mormântul lui Isus gol. Cuprinsă de-a binelea de panică, ea nu își dă seama că, întorcându-și puțin capul, l-ar putea zări în spatele său pe Cel înviat. Confundându-l mai întâi cu grădinarul locului, Magdalena îl va recunoaște în sfârșit pe Isus abia atunci când El îi va rosti numele.

*

Ca să-i zărești prezența și să-i poți primi jertfa, Dumnezeu te cheamă pe nume și te invită să întorci puțin capul: „Eu, Cel înviat de azi sunt același cu Cel răstignit de alaltăieri“.

După fiecare încercare riști uneori să nu te mai recunoști, iar ridicările pot să se lase așteptate. De ce oare? Vrei să ți se dea satisfacție pentru suferința trăită. În urma eșecurilor repetate se întâmplă însă să vină și victoria. După ce revii la linia de plutire, gustul succesului

riscă să te pună în situația de a-ți considera victoria o replică dată lumii. Or, Isus nu învie pentru a da cu tifla celor care l-au condamnat. Victoria Învierii sale asupra morții nu are, de fapt, nimic în comun cu succesul revanșard al omului. Învierea Domnului, ca și regăsirea libertății morale după o persecuție violentă, nu este, deci, o palmă peste fața călăilor, ci lovitura de grație a lui Hristos peste însuși obrazul morții – o imensă transfigurare a sfâșierii pe care o presupune moartea.

E foarte important, așadar, să nu te oprești la rava-
giile făcute de Rău. Altfel, încremenit în necaz, nu-ți
mai rămâne decât certitudinea eșecului. Și s-ar putea
să pierzi harul mărturisit în lucrurile mici. Acolo, în
lucrurile neînsemnate, se ascunde, de cele mai multe
ori, șansa întâlnirii cu Dumnezeu, dar mai ales renaș-
terea de după fiecare cădere. Numai cu inima îndrep-
tată spre Împărăția lui Dumnezeu poate omul să
recunoască importanța crucii de pe umerii săi. Acest
lucru înseamnă că măreția Învierii se descoperă mai
ales atunci când nu accepți să rămâi prins sub povara
suferinței sau a morții.

Cu toate acestea, Învierea Domnului nu este com-
parabilă regăsirii unui lucru pierdut sau reparației
unui lucru stricat, nici nu este o simplă eliberare de vreo
grijă trecătoare, ci o nouă viață. Această certitudine
este ceea ce transfigurează existența și credința, nu satis-
facțiile revanșarde care apar după ce pericolul a trecut.

*

În atmosfera Paștelui mulți se întrebă de ce este atâta dezbinare între creștini. La Ierusalim, de pildă, și locurile poartă amprenta acestei despărțiri. Fiecare confesiune încearcă să te convingă de validitatea crezului ei prin controlul geografic al spațiilor pe care le deține în Bazilica Sfântului Mormânt. Atunci când creștinii suspină după unitate, ei visează la ceva care seamănă cu redobândirea unor obiecte pierdute. Astfel, celălalt ar trebui să fie gata să renunțe la ceea ce îl definește religios prin istoria sau cultura sa. Or, condiționarea culturală în care te-ai născut sau cu care ai crescut este adesea mai puternică decât orice credință. A depăși această piedică este mai curând un rezultat al evoluției istorice decât al bunăvoinței personale. Trebuie admis, însă, că bucuria de a-l recunoaște pe Isus înviat nu ține de persuasiune, iar evoluția istoriei depinde mai ales de strădania creștinului de a-l recunoaște pe Dumnezeu stăpân al existenței sale. Tocmai de aceea, simțurile interioare la care face apel Hristos în momentul întâlnirii cu Magdalena – ea încercând, de fapt, să-l rețină ca pentru o apropiere omenească – fac posibilă întâlnirea cu El. Cum anume? Prin credință, în mod real și profund, lăsând spațiu pentru dialogul sufletesc cu Dumnezeu. Din această perspectivă, nu numai realitatea vieții va fi privită cu alți ochi, dar și lumea va începe să se schimbe, fiindcă mărturia vie a credinței în prietenia lui Dumnezeu va grăi de la sine.

Crucea lui Hristos reamintește că omul câștigă doar atunci când știe să și piardă. În ceasurile de tristețe, când ți-ai dori să auzi din partea lui Dumnezeu mângâierea chemării „Vino!“, El îți va cere în schimb, precum Mariei Magdalena, „Să mergem!“ – tu împreună cu El! – în întâmpinarea semenilor. Or, ca să cobori la celălalt, înspre necazul lui, traversând tu însuși propriile încercări, e într-adevăr nevoie de încredere în dăruire, ca în golirea de sine pe care o mărturisește clar numai credința vie. „Omul de azi, pentru a trăi sau a muri ca martir, nu mai are nevoie de persecutori sau de călăi“, spunea Gustave Thibon. „Îi e de ajuns să-i fie martor lui Dumnezeu împotriva deznădejzii și a golului pe care-l poartă în inimă“¹. Iată de ce adevărul Învierii arată că schimbarea vieții nu este doar o simplă trecere de la lucruri rele la lucruri bune, ci descoperirea legăturii cu un Dumnezeu iubitor și îndurător, care te precedă pe calea existenței. Această revelare a prieteniei Domnului este tocmai chezașia sfințeniei la care fiecare om este chemat.

*

Glasul Tatălui a fost auzit la Botezul lui Isus și la Schimbarea la Față de pe Muntele Taborului: „Acesta este Fiul meu cel preaiubit...“², confirmând figura precisă

1. Gustave Thibon, *L'échelle de Jacob*, Fayard, Paris, 1942, p. 51.

2. Matei 3, 17. Pentru textele biblice, am folosit *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune

a lui Mesia, circumscris de statura naturii omenești pe care a asumat-o. Omul Dumnezeu nu-și va etala măreția decât pentru a-l încuraja pe om să-l recunoască la ceasul pătimirii de pe cruce, nu pentru a îngenușea conștiințele. Tocmai de aceea e foarte sugestiv faptul că, în Vinerea Mare, Tatăl lui Isus nu a rupt tăcerea decât în strigătul tâlharului din dreapta și în mărturia sutașului. Primul a intrat în rai odată cu Hristos, arătând cum răul făcut se anulează înaintea nevinovăției prin actul căinței: „Noi pe drept [suferim], fiindcă primim cele cuvenite după faptele noastre. Acesta însă n-a făcut nici un rău.”¹ Al doilea – un păgân care asistase de atâtea ori la supliciul oribil al condamnaților la moarte – i-a recunoscut lui Isus care-și ierta călăii măreția formidabilă în fața morții: „cu adevărat, Omul acesta era Fiul lui Dumnezeu”².

Reîntoarcerea, prin smerenie, la realitatea crudă a Crucii este un har indispensabil pentru a primi celălalt mare har: credința în Înviere. Merită, deci, să înțorci puțin capul. Astfel vei trece cu certitudine din moarte la viață alături de Hristos: dacă vei simți, încă de pe acum, că El se află întotdeauna în spatele tău în ceasurile de cumpănă, pentru a pași înainte, alături de tine.

al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994; am făcut pe alocuri mici ajustări, corespunzătoare limbii de azi.

1. Luca 23, 41.

2. Marcu 14, 38.

*

Învierea lui Hristos nu are nimic revanșard.

Dacă te abați din calea disperării în spiritul Învierii Domnului, regăsești speranța unei istorii conduse de Dumnezeu. O istorie a Binelui din care nu poți dezerta și prin care nu se cade să te strecorei. Dumnezeu te iubește și, în același timp, nu-ți este dator cu nimic prin dragostea lui față de tine. Deci, nu e important să faci lucruri mari, cum spunea Maica Tereza de Calcutta, ci să le faci cu o mare iubire.

Cuprins

Cuvânt înainte / 7

De ce Învierea nu e o revanșă / 9 Învierea și răbdarea de a te ridica / 15 „Nu-i pentru mine!“ / 21 Despre șansa credinței / 25 Ochiul care pierde lumina / 31 Între indiferența și compasiunea lumii / 35 Asceza istoriei cu Dumnezeu / 38 Chemarea la libertate / 41 Fără alai, fără discursuri / 47 Cel mai mare serviciu făcut Adevărului / 52 Minunea pe care Dumnezeu o așteaptă de la noi / 56 Când Dumnezeu se lasă înghesuit în mulțime / 60 Despre smerenia lui Dumnezeu / 64 Hristos și ieslea săracă a inimii tale / 70 Dumnezeu în istoriile tale / 77 Succesul altfel / 82 Mesajul lui Ioan Botezătorul / 87 Biserica: o altfel de mulțime / 91 De ce Dumnezeu nu e agent de asigurări / 94 Pledoarie pentru Patrie / 97 Judecata Crucii / 106 Crucea – răsplata nevinovăției / 111 Cele două tabere ale Judecării / 115 Despre truda lui Dumnezeu de a pune lucrurile la punct / 118

În loc de încheiere / 123